

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
Факультет соціології і права**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан ФСП

_____ Мельниченко А.А.
(підпис)

« ____ » _____ 2015 р.

Порівняльне правознавство

**РОБОЧА ПРОГРАМА
кредитного модуля**

підготовки

ОКР «спеціаліст»

напряму

спеціальності

7.03040101 Правознавство
(шифр і назва)

спеціалізації

_____ (назва)

форми навчання

денна

Ухвалено методичною комісією ФСП

Протокол від ____ 20__ р. № ____

Голова методичної комісії

_____ К.Л. Попов
(підпис) (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

Київ - 2015

Робоча програма кредитного модуля «Порівняльне правознавство» для студентів за напрямом підготовки 0304 «Право», спеціальністю 6.030401 «Правознавство», ОКР «бакалавр», за денною формою навчання складена відповідно до програми навчальної дисципліни «Порівняльне правознавство».

Розробники:

Доцент кафедри публічного права ФСП НТУУ «КПІ», к.ю.н., Костенко Ірина
Валентинівна

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри публічного права НТУУ «КПІ».

Протокол № від “ ” червня 2015 року.

Завідувач кафедри _____

Чепульченко Т.О.

«»_____ 2015

1. Опис кредитного модуля

Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Загальні показники	Характеристика кредитного модуля
Галузь знань: 0304 – Право	Назва дисципліни, до якої належить кредитний модуль: Порівняльне правознавство	Форма навчання: Денна
Напрямок підготовки:	Кількість кредитів ECTS 4	Статус кредитного модуля нормативний
Спеціальність: 7.03040101Правознавство	Кількість розділів: -	Цикл, до якого належить кредитний модуль: Професійної та практичної підготовки
	Індивідуальні завдання: Курсова робота	Рік підготовки: перший
Освітньо-кваліфікаційний рівень: Спеціаліст	Загальна кількість годин 120	Лекції: 36 год. Практичні: 18 год.
	Тижневих годин: - аудиторних - 3	Самостійна робота студента: 66 год.
		Вид та форма семестрового контролю: Усний екзамен

2. Мета та завдання кредитного модуля

2.1. Метою кредитного модуля є вивчення основних правових систем сучасності, галузей та інститутів права, національного, іноземного та міжнародного права. Це є одним з важливих засобів розвитку сучасної правової науки та юридичної освіти. Сучасному юристу необхідно знати не тільки національне та іноземне законодавство, але й володіти методологією і методами порівняльно-правового аналізу, з'ясувати різні варіанти правових рішень і обирати найкращі з них з урахуванням досвіду різних правових систем.

2.2. Основними завданнями кредитного модуля є:

- поряд з вивченням національного права бути обізнаним у сучасних глобальних закономірностях і тенденціях розвитку світового права;
- оволодіти методами та технологіями порівняння правових явищ на мікро та макро рівнях;
- приймати правові рішення використовуючи досвід інших зарубіжних правових систем;
- аналізувати досвід світового розвитку й процесів, що відбуваються, які безперечно впливають на політичні та правові реформи сучасної України.

Згідно з вимогами програми навчальної дисципліни студенти після засвоєння кредитного модуля мають продемонструвати такі результати навчання:

повинні знати:

- предмет джерела права, методологічну базу, функції, історію та структуру порівняльного правознавства;

- загальні принципи співвідношення порівняльного правознавства з теорією, філософією, соціологією права, з національним, європейським та міжнародним правом, цивільним та кримінальним правом;
- розвиток ідей про загальнолюдські правові цінності;
- поняття та загальнотеоретичну характеристику правової системи;
- закономірності історичного правового розвитку як національних систем, так і людства в цілому;
- закономірності розвитку окремих галузей права в різних країнах; - конструкцію правової карти світу.

вміння:

- збору, обробки та систематизації нормативно-правової інформації;
- зберігання та використання нормативно-правової інформації;
- порівняльно-правового аналізу нормативно-правової інформації;
- використання в практичній діяльності.

досвід:

- правильно використовувати джерела зарубіжного права та класифікувати їх;
- використовувати досягнення як зарубіжної, так і вітчизняної доктрини порівняльного правознавства у вирішенні професійних завдань;
- орієнтуватися в галузевому поділі права в різних правових системах аналізувати акти українського законодавства та порівнювати їх з актами інших країн чи міжнародних організацій; аналізувати факти та події, що пов'язані з інтеграцією, глобалізацією та регіоналізацією права.

3. Структура кредитного модуля

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Всього	у тому числі			
		Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні (комп'ютерний практикум)	СРС
Тема 1. Теоретичні основи порівняльного правознавства	10	4	2	-	4
Тема 2. Правова система як об'єкт порівняльного правознавства	10	4	2	-	4
Тема 3. Романо-германський тип правової системи	12	4	2	-	6
Тема 4. Загальнотеоретична характеристика правової системи України	12	2	2	-	6
Тема 5. Англо-американський тип правової системи	12	6	2	-	6
Тема 6. Змішаний (дуалістичний) тип правової системи	10	2	2	-	6
Тема 7. Релігійно-звичаєвий (традиційний) тип правової системи	14	6	2	-	6
Тема 8. Традиційний тип правової системи	12	4	2	-	6
Тема 9. Правові системи міждержавних об'єднань	10	4	2	-	4
Екзамен	18			-	18
Всього годин	120	36	18	-	66

3. Лекційні заняття

Лекція1 Поняття порівняльного правознавства.2 год.	
1	Предмет, цілі, види порівняльно-правових досліджень. Значення порівняльного правознавства.
2	Порівняльне правознавство як наука та навчальна дисципліна.
3	Місце і роль порівняльного правознавства у системі юридичних наук.
Завдання на СРС:	
1	Поняття порівняльного правознавства.
2	Виникнення та розвиток порівняльного правознавства.
3	Понятійний апарат порівняльного правознавства.
<i>Література:</i> [13, 15, 17,19,20, 55, 64, 68, 78, 80, 82, 83.]	
Лекція 2 Історія становлення порівняльного правознавства. 2год.	
1	Виникнення порівняльного правознавства
2	Мета та функції та об'єкти порівняльного правознавства.
порівняльного правознавства	
Завдання на СРС:	
1	Поняття порівняльного правознавства.
2	Виникнення та розвиток порівняльного правознавства.
3	Понятійний апарат порівняльного правознавства.
4	Поняття і компоненти правової системи.
5	Структура порівняльного правознавства.
<i>Література:</i> [1, 2, 13, 15, 17, 19, 20, 55, 64, 68, 78, 80, 82, 89.]	
Лекція3 Поняття, ознаки та функції правової системи суспільства. 2год.	
1	Співвідношення понять права система, система права і система законодавства.
2	Критерії класифікації правових систем.
Завдання на СРС:	
1	Поняття та компоненти правової системи.
2	Структура та функції порівняльного правознавства.
3	Критерії класифікації основних правових систем.
4	Поняття правової сім'ї. Класифікація правових сімей.
<i>Література:</i> [1, 2, 3, 13, 15, 17, 19, 55, 64, 68, 78, 80, 82.]	
Лекція 4 Правова сім'я як специфічна категорія порівняльного правознавства. 2год.	
1	Основні правові сім'ї сучасності.
2	Правова географія світу
Завдання на СРС:	
1	Критерії класифікації основних правових систем.
2	Поняття правової сім'ї. Класифікація правових сімей.
<i>Література:</i> [14, 17, 38. 78, 89.]	
Лекція 5 Передумови виникнення романо-германського типу правової системи 2год.	
1	Етапи розвитку та регіони поширення
2	Поява окремих елементів романо-германського права.
3	Період рецепції римського права, формування основних концептуальних та доктринальних підходів континентального права.
4	Особливості формування та розвитку правових систем романського права (Франції, Італії, Іспанії, Португалії) та германського права (ФРН, Австрії,

	Швейцарії).
Завдання на СРС:	
1	Історичні умови формування правової сім'ї.
2	Рецепція римського права та його значення для формування романо- германської правової сім'ї.
3	Роль університетів у формування континентальної системи права
4	Структура романо-германського права.
<i>Література:</i> [3, 13, 59-62 89.]	
Лекція 6 Джерела романо-германського права. 2год.	
1	Роль правової доктрини у формуванні романо-германського типу правової системи.
2	Закон як джерело права. Конституція. Поточне законодавство.
3	Звичай як джерело права. Судове прецедентне право.
4	Правовий стиль юристів.
Завдання на СРС:	
1	Джерела романо-германського права.
2	Спільність та розбіжності поняття та термінів.
3	Судова система в країнах романо-германського права.
<i>Література:</i> [3, 12, 13, 15, 17, 59-62, 75, 80, 89.]	
Лекція 7 Особливості правової системи України. 2год.	
1	Історичні аспекти розвитку українського права. Місце правової системи України у континентальному праві.
2	Сучасна система права та система законодавства України. Стан кодифікації.
Завдання на СРС:	
1	Правова система України: місце на правовій карті світу.
2	Соціалістична правова сім'я.
3	Романо-германська та соціалістична системи права. Порівняльно – правовий аналіз
4	Теорія про формування прибалтійської з наближенням до північної (скандинавської), слов'янської в поєднанні з азіатсько-мусульманською правової сім'ї.
5	Значення Конституційного суду України для ефективного функціонування правової системи в цілому.
6	Тенденції розвитку сучасної правової системи України.
<i>Література:</i> [10, 13, 19,34, 47,64.]	
Лекція 8 Виникнення, розвиток та регіони поширення англо-американського типу правової системи. 2год.	
1	Період виникнення загального права до завоювання Англії норманами (1066)
2	Період становлення та утвердження системи загального права (1066 – 1485).
3	Період суперництва загального права і права справедливості (1485 – 1873).
4	Період зближення загального права і права справедливості (1873 – 1972).
5	Період сприйняття елементів континентального права (починаючи з 1972 р.).
Завдання на СРС:	
1	Історія виникнення англійського права.

2	Загальне право та право справедливості.
3	Джерела загального права.
4	Структура загального права.
5	Судова система в англійському праві
<i>Література:</i> [3, 11, 12, 13, 14, 22, 41, 75, 80.]	
Лекція 9 Правова система США: джерела та складові 2год.	
1	Походження американського права.
2	Федеральне право та право штатів.
3	Прецедент та закон в правовій системі США.
4	Основні риси правової системи США.
5	Джерела американського права.
6	Структура права США.
Завдання на СРС:	
1	Походження американського права.
2	Федеральне право та право штатів.
3	Прецедент та закон у правовій системі США.
4	Специфічні риси правової системи США.
5	Джерела американського права.
6	Структура права США.
<i>Література:</i> [35, 41, 75, 80, 81]	
Лекція 10 Англійська та американська групи правових систем, їх спільні та відмінні ознаки 2год.	
1	Структура загального права. Право справедливості. Інститут трасту.
2	Система джерел права та їх види. Прецедент. Статутне право. Акти делегованого законодавства
3	Правовий стиль юристів загального права. Співвідношення судового прецеденту та нормативно-правового акта у системі зовнішніх форм права.
4	Особливості формування та розвитку правових систем англійського права (Англія, Австралія, Нова Зеландія, Північна Ірландія) та американського права (США, Канада).
Завдання на СРС:	
1	Особливості англо – американського права;
2	Виникнення та розвиток суду присяжних.
<i>Література:</i> [3,12,13, 22, 41, 75, 80,81]	
Лекція11 Загальні ознаки та особливості змішаного типу правової системи 2год.	
1	Виникнення та розвиток скандинавського права, регіони його поширення.
2	Вплив північноєвропейського права на правові системи країн Прибалтики.
3	Виникнення та розвиток латиноамериканського права. Регіони його поширення.
Завдання на СРС:	
1	Підготувати презентацію на тему «Скандинавське право» та «Правова системи країн Прибалтики»
<i>Література:</i> [3, 11, 12, 13, 14, 23, 41, 43 73, 80.]	
Лекція 12 Основні риси релігійно-звичаєвого (традиційного) типу правової системи та особливості його підтипів. 2год.	
1	Підсистеми релігійно-звичаєвого (традиційного) типу правової системи.

2	Релігійно-общинна
3	Далекосхідна (традиційна)
4	Звичаєво-общинна група правових систем.
Завдання на СРС:	
1	Загальна характеристика правових систем релігійного типу
2	Характерні риси релігійних правових систем
<i>Література:</i> [3, 11, 12, 13, 14, 33, 41, 50,75, 80.]	
Лекція 13 Виникнення, формування та регіони поширення мусульманського права 2год.	
1	Джерела мусульманського права.
2	Методологія мусульманського права.
Завдання на СРС:	
1	Історичні умови формування.
2	Особливості мусульманського права.
3	Джерела мусульманського права.
4	Структура мусульманського права.
5	Мусульманська концепція держави.
6	Мусульманська концепція прав людини.
<i>Література:</i> [3, 11, 12, 13, 14, 21, 33, 46, 63,76, 78.79, 80,88]	
Лекція 14 Індуське право 2год.	
1	Доктрина,
2	Джерела права та особливості юридичної діяльності.
3	Сучасне право Індії
Завдання на СРС:	
1	Загальна характеристика індуського права;
2	Індуїзм як злиття ведичних та брахманських традицій.
3	Каста
4	Проаналізувати наслідки впливу на індуське право мусульманського та англійського права
5	Веди, Сморити, Дхармасутри
6	Підготувати презентацію на тему «Індуське право»
<i>Література:</i> [3, 11, 12, 13, 14, 21, 48, 75, 80.]	
Лекція 15 Іудейське (єврейське) право 2год.	
1	Загальна характеристика іудейського права
2	Джерела іудейського права
3	Сучасне право Ізраїлю
Завдання на СРС:	
1	Самобутність та неповторність іудейського права
2	Іудаїзм як одна з головних світових релігій;
3	Каббала, старий Заповіт, Тора, рішення єврейських судів.
4	Талмуд, релігійні традиції і звичаї і доктрина в системі джерел іудейського права
5	Взаємозв'язок і взаємодія іудейського релігійного права і його джерел з сучасним ізраїльським правом і його джерелами
<i>Література:</i> [3, 11, 12, 13, 14, 75, 80.]	
Лекція 16 Загальна характеристика канонічного права 2год.	
1	Джерела канонічного права
2	Застосування канонічного права у сучасному світі

Завдання на СРС:	
1	Виникнення та розвиток канонічного права
2	Розвиток канонічного права у Європі
<i>Література:</i> [3, 11, 12, 13, 14, 21, 51, 75, 80.]	
Лекція 17 Загальна характеристика правових систем традиційного типу 2год.	
1	Правові системи країн Далекого Сходу (Китаю та Японії)
2	Правові системи держав Африки
Завдання на СРС:	
1	Етапи розвитку японського права.
2	Рецепція германського права в Японії.
3	Вплив загального права на правову систему Японії.
4	Джерела та структура правової системи Японії.
5	Судова система Японії.
6	Походження звичаєвого права.
7	Звичай та звичаєве право.
8	Структура звичаєвого права.
9	Звичаєве право в колоніальний період.
10	Звичаєве право суверенних африканських держав.
11	Кодифікація звичаєвого права.
<i>Література:</i> [3, 11, 12, 13, 14, 21, 26, 34, 67, 78, 83.]	
Лекція 18 Механізм зближення національних правових систем 2год.	
1	Місце і роль колізій у порівняльному правознавстві: шляхи їх подолання.
2	Зближення та уніфікація національних законодавств.
Завдання на СРС:	
1	Модельні правові акти. Уніфікація правових норм.
2	Міжнародно-правова допомога
<i>Література:</i> [3, 11, 31, 82.]	

4. Теми практичних занять
не передбачені навчальною програмою

5. Теми семінарських занять

Семінарське заняття 1 Теоретичні основи порівняльного правознавства	
План	
1	Виникнення та розвиток порівняльного правознавства.
2	Поняття та структура порівняльного правознавства.
3	Мета, завдання та функції порівняльного правознавства.
4	Предмет порівняльного правознавства.
5	Об'єкти порівняльно-правового аналізу.
6	Методологія порівняльного правознавства.
7	Порівняльно-правовий метод.
Завдання на СРС:	
1	Місце порівняльного правознавства у системі юридичних наук, його співвідношення з іншими галузями юридичних наук.
2	Порівняльне правознавство як навчальна дисципліна та її роль у підготовці юристів.
<i>Література:</i> [13, 15, 17, 19, 20, 55, 64, 68, 78, 80, 82, 83.]	

Семінарське заняття 2 Правові системи сучасності	
План	
1	Поняття правової системи.
2	Характеристика сучасних правових систем.
3	Романо-германська правова система.
4	Система загального права.
5	Релігійно-правові системи.
6	Мусульманське право.
7	Індуське право.
8	Право Далекого Сходу.
9	Система звичайного права.
10	Соціалістична правова система.
Завдання на СРС:	
1	Співвідношення понять “система права” і “правова система”.
2	Система законодавства.
<i>Література:</i> [14, 17, 38, 78, 89.]	
Семінарське заняття 3 Романо-германський тип правової системи.	
План	
1	Поняття та структура романо-германської правової системи.
2	Формування романо-германської правової системи.
3	Особливості та джерела романо-германської системи права.
4	Джерела права.
5	Делегована правотворчість.
6	Правотворчість суб'єктів федерації.
7	Правовий звичай.
8	Правова доктрина.
9	Принципи права.
10	Роль судової практики.
11	Кодифікація.
Завдання на СРС:	
1	Написати реферат на тему «Загальна характеристика романо-германської системи права в Україні».
<i>Література:</i> [3, 12, 13, 15, 17, 59-62, 75, 80, 89.]	
Семінарське заняття 4 Англо-американський тип правової системи	
План	
1	Історія виникнення англо-саксонської системи права.
2	Поняття, сутність англо-саксонської системи права, її основні елементи і особливості.
3	Характеристика основних рис і особливостей англо-саксонської системи права.
4	Право справедливості.
5	Судовий прецедент у системі джерел права.
6	Правовий звичай.
7	Правова доктрина.
8	Принципи права.
9	Система англійського права.
Завдання на СРС:	
1	Загальна характеристика права США.
<i>Література:</i> [3,12,13, 22, 41, 75, 80,81]	

Семінарське заняття 5 Змішаний (дуалістичний) тип правової системи	
План	
1	Поняття змішаного типу правової системи.
2	Загальна характеристика скандинавської групи правових систем.
3	Джерела (форми) права скандинавських країн.
4	Система права. Кодифікація.
5	Уніфікація права скандинавських країн та її вплив на правові системи країн Балтії.
6	Загальна характеристика латиноамериканської групи правових систем.
Завдання на СРС:	
1	Основні риси правових систем країн Латинської Америки.
<i>Література:</i> [3, 11, 12, 13, 14, 23, 41, 43 73, 80.]	
Семінарське заняття 6 Мусульманське право	
План	
1	Поняття релігійно-традиційного типу правової системи.
2	Поняття мусульманського права.
3	Виникнення і розвиток мусульманського права.
4	Джерела мусульманського права.
5	Система мусульманського права та її структура.
6	Норма мусульманського права.
7	Мусульмансько-правова доктрина.
Завдання на СРС:	
1	Мусульманське право в сучасних правових системах: загальна характеристика.
<i>Література:</i> [3, 11, 12, 13, 14, 21, 33, 46, 63,76, 78.79, 80,88]	
Семінарське заняття 7 Індуське право:	
План	
1	Доктрина,
2	Джерела права та особливості юридичної діяльності.
3	Сучасне право Індії
Завдання на СРС:	
1	Підготувати презентацію на тему Індуське право
2	<i>Література:</i> [3, 11, 12, 13, 14, 21, 48, 75, 80.]
Семінарське заняття 8 Іудейське (єврейське) право	
План	
1	Загальна характеристика іудейського права
2	Джерела іудейського права
3	Сучасне право Ізраїлю
Завдання на СРС:	
1	Підготувати презентацію на тему «Іудейське право»
<i>Література:</i> [3, 11, 12, 13, 14, 75, 80.]	
Семінарське заняття 9 Традиційний тип правової системи	
План	
1	Джерела канонічного права
2	Застосування канонічного права у сучасному світі
3	Правові системи держав Африки
4	Правові системи країн далекого Сходу.

5	Поняття китайського права і філософсько-моральні джерела його формування.
6	Джерела китайського права.
7	Система права Давнього Китаю. Норма права. Кодифікація.
Завдання на СРС:	
1	Філософське вчення Конфуція. Даосизм. Школа легістів.
<i>Література:</i> [3, 11, 12, 13, 14, 21,26, 34,67, 78, 83.]	

7.Лабораторні роботи

не передбачені навчальним планом

1. Самостійна робота

Окремих тем на самостійну роботу навчальним планом не передбачено.

8. Індивідуальні завдання

Навчальним планом передбачено виконання курсової роботи

9. Контрольні роботи

не передбачені навчальним планом

10. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

РСО є додатком до робочої програми.

11. Методичні рекомендації

Головну увагу слід звертати на оволодіння студентами методами та технологіями порівняння правових явищ, допомагати їм бути обізнаним у сучасних глобальних закономірностях і тенденціях розвитку світового права.

При викладенні навчального матеріалу кредитного модуля доцільно зосереджувати увагу на висвітленні змісту ознак основних правових системи сучасності, навчати студентів приймати правові рішення використовуючи досвід інших зарубіжних правових систем;

Акцентувати увагу студентів також слід на вивчення головних ознак основних правових систем сучасності та практики порівняння основних галузевих норм в різних правових та релігійно правових системах світу.

Викладаючи лекційний матеріал, варто, по можливості, уникати вживання дат і номерів нормативних та інших документів, не виправданого «теоретизування», оскільки це, як правило, погано сприймається студентами, заважає ефективному засвоєнню навчального матеріалу. Окрім того, певні правові поняття і категорії можуть вимагати додаткового пояснення для студентів, про що необхідно пам'ятати.

На лекційних і семінарських заняттях доцільно використовувати матеріали презентацій графіки і діаграми які дозволяють наочно показати структурні, функціональні, причинно-наслідкові, кореляційні та інші зв'язки у складних системах.

На семінарських заняттях потрібно ставити перед студентами творчі та наукові завдання, залучати до дискусії всіх присутніх на заняттях студентів. На семінарських заняттях бажано застосовувати з навчальною інтерактивні методи навчання.(мозковий штурм, метод «Мікрофон»,судове засідання Європейського та наприклад, равінського суду. Виступаючи в якості учасників таких ситуацій, розв'язуючи практичні завдання, оцінюючи конкретні ситуації, студенти зможуть краще засвоїти навчальний матеріал, виробити практичні навички застосування своїх правових знань.

Готуючись до семінарського заняття студент має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, але н і в якому разі не повторювати лекції викладача на заняттях, ознайомитись зі змістом матеріалу підручника. Студенту не потрібно залишати незрозумілі для себе питання, а задавати питання викладачу на лекціях і семінарських заняттях. Потрібно готуватися до кожного семінарського заняття. Перед лекцією потрібно перечитувати матеріал попередніх лекцій, тоді новий матеріал краще засвоюється. При обговоренні складних тем на

семінарському занятті студент не повинен залишатися осторонь дискусії тільки тому, що він напевно не знає правильної відповіді. Йому доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи студента і буде негативно впливати на його подальшу практичну роботу та загальний навчальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

12.1. Базова

- 1 Бехруз Х. Порівняльне правознавство: Підручник. - Одеса: Фенікс, 2009. - 464с.
- 2 Копейчиков В.В. Загальна теорія держави і права. – К., 2000.
- 3 Марченко М. П. Сравнительное правоведение. Общая часть – М. Зерцало, 2001.
- 4 Порівняльне правознавство (теоретика - правове дослідження) / Ін-т законодавства Верховної Ради України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Відп. ред. О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко. – К.: Фенікс, 2007.– 399 с.
- 5 Порівняльне правознавство у системі юридичних наук: Проблеми методології / О.В. Кресін та ін. ; ред.. Ю.С. Шемшученко.- К. 2006.-256 с.
- 6 Порівняльне правознавство: Курс лекцій / Л.В. Голяк, А.С. Мацко, О.В. Тюріна. – К.: МАУП, 2004. – 200 с.
- 7 Порівняльне правознавство: Навч. посібник/ А.І. Дмитрієв, А.О. Шепель; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - К.: Юстініан, 2003. - 184 с.
- 8 Порівняльне правознавство: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / За ред. В. Д. Ткаченка. - Х.: Право, 2003. - 274 с.
- 9 Порівняльне правознавство: підручник / за заг. ред.. О.В. Петришина.-Х.: Право, 2012.- 272 с.
- 10 Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. Т. 1. Методологічні та історико - теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України / за заг. ред.. М.В. Цвіка, О.В. Петришина.- Х.: Право, 2008.-728 с.
- 11 Леже, Р. Великие правовые системы современности: сравнительно-правовой подход / Р. Леже: пер. с фр. – М.: Волтерс Клувер, 2009.-584 с.
- 12 Осакве К. Сравнительное правоведение в схемах и определениях: Общая и Особенная части. - М.: Дело, 2000. - 256 с.
- 13 Рене Давид Основные правовые системы современности. Перевод с французского д.ю.н. профессора В.А. Туманова. Москва: Прогресс, 1988 г.
- 14 Саидов А.Х. Сравнительное правоведение (основные правовые системы современности): Учебник / Под ред. В.А.Туманова. – М.: Юрист, 2000. – С.374.
- 15 Саидов А.Х. Сравнительное правоведение и юридическая география мира. – М., 1993.
- 16 Скакун О.Ф. Общее сравнительное правоведение. – Учебник. – Киев: Видавничий Дім «Ім. Юрїї», 2008.
- 17 Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. — Харків: Консум, 2001. - 656 с.
- 18 Сравнительное правоведение (основные правовые системы современности): Учебник/ Под ред. В.А. Туманова. – М.: Юрист, 2003.- 448 с.

12.2. Допоміжна

- 19 Алексеев С.С. Общая теория права. – М.: Юрист, 1995 – 333с.
- 20 Алексеев С.С. Право на пороге третьего тысячелетия: Некоторые тенденции мирового правового развития - надежда и драма современной эпохи - М, 2000.
- 21 Баунер Дж. Религии мира. - Лондон - Нью-Йорк - Сидней -Москва, 1997.

- 22 Богдановская И. Ю. Судейское право и его современная роль // Право и демократия: Межвузовский сборник научных трудов. -М., 1995. Вып. 7.
- 23 Введение в шведское право. - М.. 1986.
- 24 Власенко В.Д. Співвідношення міжнародного й внутрішньодержавного права – К., 2008.
- 25 Волков А.М. Швеция: социально-экономическая модель. – М., 1991.
- 26 Денисов В.Н. Системы права развивающихся стран. – К., 1978.
- 27 Державотворення і право творення в Україні: досвід, проблеми, перспективи. – Розд.12.
- 28 Джеймс Е. Английское право. – М., 1974.
- 29 Джибфорд Д.,Джибфорд О. Правовые системы Австралии. – М., 1988.
- 30 Европейская интеграция: правовые системы. – М.,1992.
- 31 Ентін Л. М. Право Європейського Союзу: основні категорії та поняття. – Навчальний посібник. - К: ЛНУ імені Івана Франка, 2003. - 102 с.
- 32 Ентін Л. М. Право Європейського Союзу: основні категорії та поняття. - Навч. посібник. - К: ЛНУ імені Івана Франка, 2003. - 102 с.
- 33 Жданов Н. В. Исламская концепция миропорядка. - М., 1991.
- 34 Зайчук О. Правові системи сучасності та тенденції їх розвитку // Право України – 2002. - №11. – С.23 – 26.
- 35 Зайчук О.В. Правовая система США. – К., 1992.
- 36 Имбер Жан. Исторический метод в сравнительном правоведении. // в сб.: Проблемы сравнительного правоведения / Ред. Кудрявцев и др. – М.: Институт государства и права, 1981.
- 37 Иностранное конституционное право // Под редакцией проф. В. В. Маклакова. - М.: Юрист 1996.
- 38 Кагадін М. Поняття та елементи правових систем. // Право України. – 2004. - №12. – С. 32 – 36.
- 39 Каустова М.Г. Поняття правової системи в юридичній науці і практиці // Проблеми законності. – 2004. – Вип.66. – С. 152 – 158.
- 40 Кнапп В. Крупные системы права в современном мире // В кн. Сравнительное правоведение. - М.: Прогресс. - 1978.
- 41 Козочкин А. Д. Реформа американского уголовного права. //Государство и право. - 1993. - № 9. - С. 142-151.
- 42 Колодій А.М. Загальна теорія держави і права. – К.: Юрінком Інтер, 1997.
- 43 Комаров А. С. Источники права Швеции // Сов. государство и право. -1986.-№ 6.
- 44 Конституционное (государственное) право зарубежных стран: в 4 т./ отв. ред. Б.А. Страшун. - М.: Норма - Инфра-М, 2001.-Т. 4: Часть Особенная: страны Америки и Азии. -656 с.
- 45 Конституционное право зарубежных стран: Учебник для вузов / Под общ. Ред. М. В. Баглая. Ю. И. Лейбо, Л. М. Энтина. -М.: Изд-во НОРМА-ИНФА, 2000.
- 46 Коран Перев. Крачковского И. Ю. - М, 1990.
- 47 Корчевна Л. Українське право і романо - германська традиція // Право України. – 2004. – № 5.
- 48 Крашениникова Н.А. Индусское право: история и современность. – М.,1982.
- 49 Кросс Р. Прецедент в английском праве. - М.: Юрид, лит., 1985.
- 50 Кычанов Е.И. Основы средневекового китайского права. – М., 1986.
- 51 Лазор, Л.И. Каноническое право: учебник / Л.И. Лазор, В.В. Лазор, И.И. Шамшина.- 1-е изд.- Луганск: Изд-во ООО «Виртуальная реальность», 2010.-569 с.
- 52 Лубський В. Борис В. Д. Мусульманське право: навчальний посібник. - К.: Выбор, 1997.
- 53 Лукич Р. Методология права. М.: Прогресс, 1981. – 304 с.
- 54 Луць Л.А. Сучасні правові системи світу. Навчальний посібник – Львів: юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2003. - 234 с.
- 55 Луцький І.М. Справедливість як філософсько-правові засади українського державотворення.-Монографія. - Івано-Франківськ, 2004 р.

- 56 Львова О.Л. Порівняльне правознавство: методологічне значення // Часопис Київського університету права. – 2005. - № 2. – С. 32–37.
- 57 Максимов А. А. Прецедент как один из источников английского права // Государство и право. - 1995. - № 2. - С, 97-102.
- 58 Малишев Б.В. Судовий прецедент у правовій системі Англії //Б.В. Малишев.- К.:Праксіс,2008.-344 с.
- 59 Марченко М. Н. Вторичные источники романо-германского права; прецедент, доктрина // Вестник МГУ. Серия Право. -2000. - № 4. - С. 52-63.
- 60 Марченко М. Н. Закон в системе источников романо-германского права // Вестник МГУ. Серия 11. Право. - 2000. - № 3. - С. 33-43.
- 61 Марченко М. Н. Источники романо-германского права: понятие, виды, классификация // Вестник МГУ. Серия 11. Право. -2000. - № 2. - С. 14-28.
- 62 Марченко М. Н. Отличительные особенности романо-германского права // Вестник МГУ. Серия 11. Право. - 2000. - № 1. -С. 26-29.
- 63 Мухаммад аз-Зухейли. Права человека в исламе. Сравнительное исследование Всеобщей и Исламской деклараций прав человека. - Дамаск-Бейрут, 1997. (на араб. яз.).
- 64 Нерсесянц В. С. Сравнительное правоведение в системе юриспруденции // Государство и право. - 2001. - № 6. - С. 5-15.
- 65 Омельченко О.А. Основы римского права. – М., 1994.
- 66 Оніщенко Н.М. Правові системи сучасності. Порівняльне дослідження національно-правових систем // Держава і право. – 2000. – № 17. – С.3-12.
- 67 Орлов А.Г. Политические системы стран Латинской Америки. – М., 1982.
- 68 Осакве К. Типология современного российского права на фоне правовой карты мира // Государство и право. 2001. - № 4. - С. 2-22.
- 69 Проблеми методології сучасного правознавства // Матеріали міжнародної науково - теоретичної конференції. – К.,1996.
- 70 Проблемы общей теории права и государства / Под общ. ред. В.С. Нерсесянца – М.: Норма-Инфра-М, 1999. – С.29.
- 71 Рабінович П.М. Основи загальної теорії права. – К., 1994.
- 72 Раймон Леже. Великие правовые системы современности – Ассоциация друзей французской правовой культуры им. Акри Капитана (российская секция), 2010.
- 73 Решетников Р. М. Правовые системы стран мира // Справочник. - М.: Юрид. лит., 1993.
- 74 Романов А. К. Правовая система Англии: Учеб. пособие. -Мл Дело. -2000.
- 75 Савчин М.В. Порівняльне правознавство. Загальна частина: Навч. посібник. – К., 2005.
- 76 Садагдар М. И. Основы мусульманского права. - М., 1968.
- 77 Судебные системы европейских стран. Справочник: пер. с фр. и с англ.- М.: Междунар. Отношения, 2002.-336 с.
- 78 Сухарев А. Я. Правовые системы стран мира // Энциклопедический справочник. - М: Норма, 2000.
- 79 Сюкияйнен Л. Р. Мусульманское право. Вопросы теории и практики // Отв. ред. Туманов В. А. – М. Наука, 1986.
- 80 Тихомиров Ю.А. Курс сравнительного правоведения. — М.: Издательство НОРМА, 1996. - 432 с.
- 81 Фридмен Л. Введение в американское право. - М.: Прогресс. 1993.
- 82 Харитонов О.І., Харитонов Є.О. Порівняльне право Європи: Основи порівняльного правознавства. Європейські традиції. - Х.: «Одіссей». - 2002 р. - 592 с.
- 83 Хашматула Бехруз. Введение в сравнительное правоведение.- Учебное пособие.-Одесса: Юридична література, 2002 г.
- 84 Цвайгерт К.,Кетц Х. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права.– М.,1998
- 85 Черкес М.Ю. Міжнародне право: Підручник. – К., 2004.
- 86 Шаповал В.М. Правовий лад країн світу. – К., 1998.

- 87 Шарвен Р. Юстиция во Франции. – М., 1978.
- 88 Шестаков Л. Н. Ислам и права человека // Вестник МГУ. Серия 11. Право. - 1997. - № 5. - С. 60-74.
- 89 Електронна бібліотека юридичної літератури. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravoznavec.com.ua/>

Питання до іспиту

1. Виникнення та розвиток порівняльного правознавства.
2. Поняття та структура порівняльного правознавства.
3. Мета, завдання та функції порівняльного правознавства.
4. Предмет порівняльного правознавства.
5. Об'єкти порівняльно-правового аналізу.
6. Методологія порівняльного правознавства.
7. Порівняльно-правовий метод.
8. Місце порівняльного правознавства у системі юридичних наук, його співвідношення з іншими галузями юридичних наук.
9. Порівняльне правознавство як навчальна дисципліна та її роль у підготовці юристів.
10. Поняття правової системи.
11. Характеристика сучасних правових систем.
12. Романо-германська правова система.
13. Система загального права.
14. Релігійно-правові системи.
15. Мусульманське право.
16. Індуське право.
17. Право Далекого Сходу.
18. Система звичайного права.
19. Соціалістична правова система.
20. Співвідношення понять "система права" і "правова система".
21. Система законодавства.
22. Поняття та структура романо-германської правової системи.
23. Формування романо-германської правової системи.
24. Особливості та джерела романо-германської системи права.
25. Джерела права.
26. Делегована правотворчість.
27. Правотворчість суб'єктів федерації.
28. Правовий звичай.
29. Правова доктрина.
30. Принципи права.
31. Роль судової практики.
32. Кодифікація.
33. Загальна характеристика романо-германської системи права в Україні.
34. Історія виникнення англо-саксонської системи права.
35. Поняття, сутність англо-саксонської системи права, її основні елементи і особливості.
36. Характеристика основних рис і особливостей англо-саксонської системи права.
37. Право справедливості.
38. Судовий прецедент у системі джерел права.
39. Правовий звичай.
40. Правова доктрина.
41. Принципи права.
42. Система англійського права.
43. Право США.
44. Поняття змішаного типу правової системи.
45. Загальна характеристика скандинавської групи правових систем.
46. Джерела (форми) права скандинавських країн.

47. Система права. Кодифікація.
48. Уніфікація права скандинавських країн та її вплив на правові системи країн Балтії.
49. Загальна характеристика латиноамериканської групи правових систем.
50. Основні риси правових систем країн Латинської Америки.
51. Поняття релігійно-традиційного типу правової системи.
52. Поняття мусульманського права.
53. Виникнення і розвиток мусульманського права.
54. Джерела мусульманського права.
55. Система мусульманського права та її структура.
56. Норма мусульманського права.
57. Мусульманське право в сучасних правових системах: загальна характеристика.
58. Мусульмансько-правова доктрина.
59. Принципи права.
60. Правовий звичай.
61. Закон. Кодифікація.
62. Особливості судової системи.
63. Правові системи країн далекого Сходу.
64. Поняття китайського права і філософсько-моральні джерела його формування.
65. Філософське вчення Конфуція. Даосизм. Школа легістів.
66. Джерела китайського права.
67. Система права Давнього Китаю. Норма права. Кодифікація.
68. Місце і роль колізій у порівняльному правознавстві: шляхи їх подолання.
69. Зближення та уніфікація національних законодавств.
70. Модельні правові акти.
71. Уніфікація правових норм.
72. Співвідношення національного і міжнародного права в сучасному розумінні.
73. Міжнародне і національне право України: проблеми співвідношення.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

Успішність студента з вивчення дисципліни «Порівняльне правознавство» оцінюється за семестровим рейтингом. Сума набраних рейтингових балів при семестровому контролі переводиться в оцінки за системою оцінювання ECTS (європейська система оцінювання), що передбачає семибальну шкалу **A, B, C, D, E, F_x, F** оцінок.

Рейтинг студента формується поступово протягом одного семестру на підставі оцінювання знань, які він отримав з дисципліни «Порівняльне правознавство». Оцінювання проводиться за критерієм правильності та повноти, логіки та системності розкриття відповідної теми. Даний рейтинг складається з балів, що він отримує за:

- а). відповіді на практичних заняттях, включаючи тематичні доповіді за відповідними темами;
- б). курсової роботи
- в). відповіді на тестові запитання;
- г). відповідь на іспиті.

1. Робота на практичних заняттях

Формою перевірки рівня підготовленості студентів під час практичних занять згідно тем робочої навчальної програми є:

- оцінювання знань студентів на практичних заняттях;
- оцінювання виконаних завдань у процесі самостійної роботи студентів.

Ваговий бал – 5. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює 5 балів x 9 занять = 45 балів (за семестр). Оцінюється робота всіх присутніх на занятті студентів. З цією метою викладач організує роботу групами для аналізу вивченого матеріалу та додаткової наукової літератури, аналізу законодавства, виконання практичних та ігрових завдань. За результатами пройденого модульного матеріалу проводяться експрес-тестування.

Критерії оцінювання:

5 – високий (поглиблений) рівень підготовки з питань практичного заняття, підготовка доповідей та повідомлень. Вміння працювати групами, аналізувати відповідні законодавчі акти та практично вирішувати ситуаційні завдання;

4 – добрий рівень підготовки. Вміння аналізувати;

3 – задовільний рівень підготовки. Недостатній рівень засвоєння матеріалу, обмеження знань виключно інформацією підручника;

2 – незадовільний рівень підготовки. Дуже низький рівень засвоєння знань, відсутня ініціатива в обговоренні питань практичного заняття;

1 – незадовільний рівень підготовки. Відсутність знань з пройденого матеріалу, повна пасивність на практичних заняттях.

Заохочувальні та штрафні бали за:

+ **15 балів** – підготовку тематичних доповідей у презентаційній формі;

+ **10 балів** – активну участь на практичних заняттях, у підготовці додаткових наукових та практичних матеріалів.

- **1 бал** – відсутність на практичному занятті без поважної причини.

2. Індивідуальна робота (виконання контрольної роботи) – максимальний **бал – 15**.

Розмір шкали рейтингу **R = 100 балів**.

Розмір стартової шкали **R_C = 50 балів**.

Розмір екзаменаційної шкали **R_E = 50 балів**.

Рейтингова шкала з дисципліни складає **R = R_C + R_E = 95-100 балів**

Умови позитивної проміжної атестації

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації (8-й тиждень) студент повинен мати не менше, ніж 20 балів.

Для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації (14 тиждень) студент повинен мати не менше, ніж 40 балів.

Умови допуску до екзамену: стартовий рейтинг $R_C > 50$ балів.

Критерії екзаменаційного оцінювання: виходячи з розміру шкали $R_E = 50$, складаються критерії 4-5 рівнів.

Переведення значення рейтингових оцінок в європейську систему оцінювання (ECTS) і традиційні оцінки для внесення їх до екзаменаційної відомості та залікової книжки здійснюється відповідно до таблиці:

Таблиця переведення рейтингової оцінки з навчальної дисципліни RD

$RD = R_C + R_E$	Оцінка ECTS	Традиційна екзамен. оцінка	Традиційна залікова оцінка
$RD \geq 95$	A	Відмінно	Зараховано
$RD = 85 \geq 95$	B	Добре	
$RD = 75 \geq 84$	C		
$RD = 65 \geq 74$	D	Задовільно	
$RD = 60 \geq 64$	E		
$RD = 40 \geq 60$	F _x	Незадовільно	Незараховано
$R_C < 40\%$	F	Недопущено	Недопущено